

883 / 31.08.12 г.

СТ А Н О В И Щ Е

**във връзка с кандидатурата на гл.ас.д-р МЕТОДИ МАНЧЕВ ДАСКАЛОВ
по обявен конкурс за академичното звание ДОЦЕНТ по средновековна археология
за нуждите на НАИМ- БАН (ДВ № / 2012 г.)
от доц.д-р Маргарита Деянова-Ваклинова, член на Комисия по избора на доцент,
назначена със заповед на директора на НАИМ**

Единственият кандидат по обявения конкурс, гл.асистент д-р по история Методи Манчев Даскалов вече 22 години е изцяло обвързан с активна археологическа дейност в Националния археологически институт с музей – БАН, първоначално като редовен докторант (1990-1993), археолог(1993-1996) и асистент и гл.асистент (1996-2000 до днес) в Секция за средновековна археология. Към повишаване нивото на квалификация имат отношение и три специализации по проблемите на ранносредновековната култура в Киев - УАН(1992), Будапеща –УАН(1997) и Майнц –РГЦМ (2010).Съвсем нормално за това карьерно развитие е то да доведе до кандидатстване за хабилитация. Представена за оценка е научна продукция от 34 излезли от печат научни изследвания, от които едното е монография „*Колани и коланни украси от VI-VII в. (от днешните български земи)*”- 287с.(167 с.каталог и аналитико-синтетичен текст и 88 табл.с образи и 24 карти и таблици) и още две студии. Публикациите са в наши и чужди престижни издания – Археология, Archeologia Bulgarica, Studia archeologica, Приноси към българската археология, Българите с Северното Причерноморие, Проблеми на прабългарската история и култура, Российская археология, Сб.Ниш и Византия, издания на регионални музеи и сборници на НАИМ и издания във връзка с участието му в научни форуми.Сред тях има такива на английски, немски и руски език 17 от публикациите (7,9,11,12,13,15,18,19,20,21,22,25,26,27,28,29,32,33) са в съавторство, с което той показва коректността си към предоставилите му материали за публикуване или участниците в съвместни дейности, специалисти в други области. Не намерих сред предоставените материали по конкурса списък на цитиранията, но собствените ми впечатления са, че публикациите на Методи Даскалов се ползват и са оценени от специалистите у нас и в чужбина. Вероятно самопреценката на кандидата е оставила извън представените по конкурса трудове отчети в сборниците АОР, вероятно рецензии и отзиви и научно-популярни работи. Пестелива е и оценката, която той представя на научните си приноси.

Първите четири публикации от представените трудове са свързани с тематиката на дисертационния му труд за присъждане на научната степен” доктор по история” (1996) под надслов „*Племето севери в Североизточна България и Украйна (по археологически данни)*”. Няма да коментирам куража му да пристъпи към разработването и защитата на докторска теза, която сама по себе си е предизвикателство, изискваща познания за научни факти и заключения, направени от наши и чужди учени на открития и информация от различен характер и изключително тежка за разработване особено от един млад учен, но само ще отбележа, че в този труд той показва възможностите си да приема и да отговаря на едни от най-трудните за интерпретация въпроси – тези, имащи отношение към проблемите на етногенеза. Отбелязвам това, защото така бе предопределен пътят и на по-нататъшното му развитие като учен, научната област, в която според мен са най-значителните приноси на Методи Даскалов.

Затова и ще поставя на първо място тези изследвания на кандидата, които засягат именно етногенетични проблеми на балканските територии в един от най-важните и сложни периоди от историята на Полуострова – този на нашествия, етнически промени

и формиране на държавност и източници на култура за земите на бъдеща България през трудните времена на късната античност и ранното средновековие. Период, в който трябва да се търсят източниците на народността и на културните специфики на средновековна България. В разработката на различни доказателства за етническото и културно многообразие на населението по нашите земи през V-VII век Методи Даскалов влага най-много усилия. При това разширява и задълбочава проучванията си върху доказателствен красноречив материал с голям потенциал за научни изводи – изделията от метал, свързани с възможни етнокултурни и социални характеристики. Публикациите му в тази област са свързани с измъкване от фондовете на музеите на непубликувани и често пренебрегвани материали, които той успява да накара да проговорят и да се опита да ги свърже предпазливо, хипотетично, но все пак с определено етническо или общностно присъствие, регистрирано и в историческите източници във връзка с определени събития. Така се явяват новите материали от фонда на ИМХасково, РИМПерник, ИМШумен, Котелско, Видинско (6,9,11,15,16,21,22,30,31,) – събиране и грижливо изследване на материали по пътя към монографичното представяне на проблемите, свързани със систематизацията и научно-практическите изводи, установяване и опит да се докажат сложните връзки между общества и култури, обвързани помежду си от историческите обстоятелства.

Изключително важни собствени научни открития, безспорен принос към тематиката са изследванията върху останките в некропола при Кошарево (8,12,13,20) и опита за етнокултурна принадлежност на групата, която го е оставила, както и публикациите върху забележителният колективен гроб от Гледачево (33,35), които с основание привличат вниманието на изтъкнати чуждестранни изследователи. Негова е и реконструкцията на колан от VI в, открит в гроб при Рупките, Чирпанско (19), която служи като модел за бъдещи реконструкции на този тип украсени елементи и социални отличия за епохата. Извън обсега на внимание като части на коланните гарнитури, са и други елементи на облеклото, но и особено въпроси на производството и носителите на техническите умения и традиция в изработката (9,11,16,18,21 и части, посветени на производството при всички публикации на нови материала и съответната глава на монографията).

В стремежа си да прокара мост към културата на ранното българско средновековие, Методи Даскалов използва своите познания и опит в изучаването на некрополите на ранните българи от езическия период и набляга на тяхната пълна интерпретация. Траен е интересът му към обредността и възможностите за използването на некрополите между VII и IX в за сериозни изводи относно формирането, източниците и характера на българската езическа култура. Това е публикацията на некропола при Бабово (1), продължителната работа, която не е приключена още върху огромния и интересен некропол при Топола (7), но и публикации върху кремацията (2), керамиката от раннобългарските некрополи (5, 10 – където използва гробните находки и накитите от некрополите в Североизточна България за хронологически определения).

Донякъде по силата на обстоятелствата, но и във връзка с основните интереси на М. Даскалов да опознава и изучава всички аспекти на развитието на културата на ранното средновековие на границата с античността в сложните условия на прехода е опознаването на факторите, които влияят и обуславят този преход. Тази насока в изследванията му има отношение към поставяне проблемите на християнството – проникване, най-ранни строежи на храмови постройки и църковно строителство. Съвместните със Снежана Горянова и проучвания на религиозния център в кв. Лозенец, София имат като резултат не само ново откритие на забележителен архитектурен паметник, но и сериозни исторически изводи относно съдбата на Сердика и първите

официални прояви на ранното християнство (25,32), както и съдбата на паметниците по време на нашествията и етническите промени в района между IV и VI в.

Този интерес на М.Даскалов се прехвърля и към изучаване проблемите на християнското строителство през ранното средновековие и средновизантийския период по югозападната част на Черноморското крайбрежие, където също се заема с изследвания, като вниманието му през последните години е определено насочено към опознаването на културните специфики и състоянието и ролята на центрове в тази част на крайбрежието, в живота на Балканите. Така в християнската топография на черноморските градове бях обозначени нови култови постройки от раннохристиянската епоха и средновековието в Созопол и Китен, допълващи представата за храмовото строителство през V и X-XII в в средищата там (24,26,27,29,37). Може би окончателната публикация на т.нар. двойна църква на Буджака-Созопол, ще даде възможност на М.Даскалов да се обърне към константинополските, пък и централногръцки прототипи и връзки на такива постройки, при добрите възможности за датировка и интерпретация на отделните етапи в оформянето на окончателния вид на сградата.

Не са много специалистите медиевисти в наша среда, които са се заели с проблемите на такъв вътрешно обвързан политически и културно-исторически регион, какъвто е Южното Черноморие. Като чели години на ред изучаването бе по-скоро свързано с представителните паметници на Несебър или поради силното професионално присъствие по-скоро с крайбрежието северно от Хемус и неговата връзка с люлката на българската държавност. Настъплението на юг се движеше по-скоро около централните трансбалкански комуникации във вътрешността, към юга, отколкото по крайбрежието и активното действие там на византийската геополитика и интереси. Реално Методи Даскалов пръв се заема на базата и на съвсем нови резултати от актуални теренни изследвания да постигне нови изводи и нова по-вярна картина на живота, контактите, културните характеристики на тази част от крайбрежието. Това е оформилия се много перспективен кръг от професионални интереси на М.Даскалов и към една епоха, която предвид неговото насочване към епохата на най-ранното средновековие и към изследвания в други райони от територията ни, бе встрани от неговата активна дейност. Затова пък те се оказаха в центъра на вниманието на изследователя през последните пет години. Производствените центрове за сграфито керамика очертаха свои характеристики в Несебър през XII-XIII в (23,24) и Созопол в публикациите му на новите данни за тази дейност. Участието му и успешната работа в пилотния проект за обхождане, археологически изследвания и регистрация на археологически находища в района на Урдовиза по програма ФАР, резултатите от които са публикувани в Сб."Китен" (26,27) също могат да бъдат оценени като последователно следване на една нова насока в изследванията на Методи Даскалов, в която неговият професионализъм дава ефект и изследванията ще продължат успешно.

М.Даскалов е признат добър теренен изследовател и е един от най-активните разкопвачи при изпълнение задълженията по проучване паметници във връзка с инфраструктурни проекти. Ръководил е проучванията или е бил зам.ръководител на около 45 обекта, за които той дава информация.

Участието му в наши и международни научни форуми включва 20 появи с изнасяне на доклади и съобщения.

Ръководител е от българска страна на два международни проекта съвместно със Словашката АН и Чешката АН.

Методи Даскалов прилага познанията си и в значителна преподавателска дейност с курсове с различна насоченост - от такива посветени на културата на народите на Преселението и ранносредновековната култура, през Изворознание за ранното

средновековие, дори до Методика на археологическите проучвания, изнесени в Новия български университет, ВТУ"Св.Кирил и Методий", Пловдивският университет „Паисий Хилендарски” и Славянския у-т - общо 22 курса между 1998-2012 г.

Цялата досегашна дейност на кандидата показва, че той е показал качества на зрял изследовател и опитен и ценен специалист в областта на археологическите изследвания на средновековието.

Представяйки най-общо впечатленията си от дейността на гл.ас.д-р Методи Манчев Даскалов, високата оценка, която може да се даде на резултатите от нея и цялостната му активност и приноси в областта на българската средновековна археология, си позволявам да препоръчам на членовете на Научната комисия за избор на доцент в Секция за средновековна археология на НАИМ да изберат единствения кандидат и му присъдят исканото академично звание „ДОЦЕНТ”.

август 2012 г.

доц.д-р Маргарита Ваклинова